

กลวิธีการประพันธ์ในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์¹

WRITING TECHNIQUES IN INTERVIEW ARTICLES OF WORAPOJ PUNPONG

พัชรา สุขาว²

Patchara Sukhow

พรธาดา สุวิธนวนิช³

Porntada Suvattanavanitch

พิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ⁴

Pimpaporn Boonprasert

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์เรื่อง กลวิธีการประพันธ์และข้อคิดในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: nui_sk@hotmail.com

³ อ.ต., อาจารย์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: porntad@swu.ac.th

⁴ ป.ร.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: pimpaporn@swu.ac.th

บทคัดย่อ

จากการศึกษากลวิธีที่การประพันธ์ในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวราพจน์ พันธุ์พงศ์ พบลักษณะเด่น 7 ประการ ประการที่หนึ่ง การตั้งชื่อเรื่อง พบ 5 กลวิธี ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่องแบบบอกเนื้อหาเชิงสรุป แบบชวนฉงน แบบขัดแย้ง การตั้งชื่อเรื่องจากสิ่งที่เป็นกระแสสังคม และแบบคำถาม ประการที่สอง การเขียนความนำ พบ 10 กลวิธี ได้แก่ การกล่าวถึงภูมิหลังของผู้ให้สัมภาษณ์ แบบสนทนากับผู้อ่าน แบบนำด้วยเหตุการณ์ที่เป็นกระแสสังคม แบบเรื่องสั้นและนวนิยาย แบบนำด้วยเรื่องเล่าที่ผู้เขียนได้ประสบมา แบบบทละคร แบบกระแสสำนึก แบบนำด้วยการสร้างปมขัดแย้ง แบบกลอนเปล่า และนำด้วยคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ ประการที่สาม การเขียนเนื้อเรื่อง พบการนำเสนอจากกลวิธีที่ตั้งคำถาม 8 ลักษณะ ได้แก่ การถามเพื่อเปิดประเด็น การถามด้วยคำถามต่อเนื่อง การถามในลักษณะสรุปคำตอบ การถามโดยแสดงทัศนะของผู้เขียน การถามโดยกล่าวอ้างแหล่งที่มา การถามโดยพาดพิงถึงบุคคลที่สาม การถามในลักษณะช่วยอารมณ์ และการถามด้วยคำถามแย้ง ประการที่สี่ การนำเสนอฉากและบรรยากาศ พบการนำเสนอฉากที่เป็นสถานที่ เวลา และวิถีชีวิตหรือสภาพสังคม ประการที่ห้า การปรากฏตัวของผู้เขียนในบทสัมภาษณ์ พบทั้งการแสดงตัวตน และการแทรกทัศนคติของผู้เขียน ประการที่หก การเสนอบทสัมภาษณ์ของบุคคลอื่นประกอบ ประการที่เจ็ด การเขียนความจบ พบ 5 กลวิธี ได้แก่ การจบด้วยถ้อยคำให้สัมภาษณ์ การกล่าวถึงบุคลิกภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ การทิ้งท้ายไว้ให้คิด การแสดงความรู้สึกของผู้เขียน และการบรรยายฉากและบรรยากาศ

Abstract

The researcher analyzed writing techniques used by Worapoj Punpong in his interview articles, as well as to categorize perspectives presented in his works. The results showed that there were seven distinctive writing techniques usually used by the writer. Firstly, in writing the titles of the interview articles, the researcher found five techniques : (1) showing the main idea in the titles, (2) making readers wonder, (3) showing controversies, (4) presenting social hot issues, and (5) asking questions. Secondly, in the leading part of the interview articles, Worapoj used 10 techniques: (1) introducing the story by describing interviewees' backgrounds, (2) talking with readers, (3) discussing social issues, (4) using short story and novel writing techniques, (5) telling about writer's experiences, (6) using dramatic plots, (7) showing stream of consciousness, (8) leading with conflicts, (9) using free verse or interviewees' phrases, and (10) starting the articles with interviewees' descriptive expressions. Thirdly, eight types of questions were found in using in the main content: (1) leading, (2) follow-up, (3) information-checking, (4) reflective, (5) information sources, (6) third persons referring, (7) asking as provocation and, (8) stating counter evidence. Next, the writer presents places, times and life styles or social situations as the settings. Fifth, in the matter of Worapoj's self-presentation, the author showed himself as a part of the story, and sometimes expressed his own opinions on discussing issues. Sixth, he occasionally used opinions from people get involved with the interviewee to fulfill the story. Lastly, in the ending part, Worapoj finalized the stories in five techniques : (1) using interviewees' opinions (2) applying interviewees' personality, (3) leaving questions, (4) expressing author's feelings, and (5) narrating settings or environments.

คำสำคัญ: กลวิธีการประพันธ์ งานเขียนบทสัมภาษณ์, วรพจน์ พันธุ์พงศ์

Keyword: Writing techniques, Interview articles, Worapoj Punpong

บทนำ

วรพจน์ พันธุ์พงศ์ เป็นนักสัมภาษณ์มืออาชีพที่สร้างสรรค์งานเขียนประเภทบทสัมภาษณ์มานานนับทศวรรษ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ เริ่มทำงานสัมภาษณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา โดยมีประสบการณ์การเป็นผู้สื่อข่าวประจำหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ต่อมาได้เข้ามาเป็นกองบรรณาธิการนิตยสารจีเอ็ม เป็นหนึ่งในคณะบรรณาธิการนิตยสารโอเพ่น ร่วมกับปัญญา ไตรสุริยธรรมา และปราบดา หยุ่น ก่อนจะมาเป็นบรรณาธิการนิตยสารไรเตอร์ ร่วมกับบิณฑล สันกาลาคีรี และพรชัย วิริยะประภานนท์ ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่สื่อมวลชนอิสระในฐานะนักเขียน นักสัมภาษณ์ จนถึงปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา วรพจน์ พันธุ์พงศ์ สร้างผลงานทั้งบทสัมภาษณ์ สารคดี กวีนิพนธ์ และความเรียง ไปได้เป็นจำนวนมาก โดยมีผลงานพิมพ์รวมเล่มออกมาอย่างต่อเนื่องทั้งหมด 18 เล่ม ผลงานเรื่อง ที่เกิดเหตุ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ประเภทสารคดี จากการประกวดหนังสือดีเด่นรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ประจำปี พ.ศ. 2554 และในฐานะสื่อมวลชน วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ทำหน้าที่สัมภาษณ์ผู้คนหลากหลายสาขาอาชีพมาไม่น้อยกว่า 500 คน มิ่งงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ ที่ปรากฏในนิตยสารฉบับต่างๆ อาทิ นิตยสารจีเอ็ม อิมเมจ เอ็ม โอเพ่น บทสัมภาษณ์เหล่านั้นได้คัดสรรนำมารวมเล่มภายหลัง นอกจากนี้ยังมีบทสัมภาษณ์ขนาดยาวที่ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ สัมภาษณ์และเรียบเรียงเรื่องราวของบุคคลจัดทำแยกเป็นหนังสือเล่มต่างหากโดยเฉพาะ

ผลงานของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ โดยเฉพาะบทสัมภาษณ์ได้รับการยอมรับจากนักอ่าน ดังจะเห็นได้จากจำนวนครั้งที่ตีพิมพ์ของผลงาน ส่วนในแวดวงนักเขียน ปราบดา หยุ่น (2555: สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงผลงานและคุณสมบัติที่ดีในการเป็นนักสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ ว่า “การสัมภาษณ์ของคุณวรพจน์ พันธุ์พงศ์ เป็นงานที่ประณีตและสามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องการสื่อได้ชัดเจน ทั้งยังคงไว้ซึ่งบุคลิกลักษณะ ที่ทำ อารมณ์ ของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ครบถ้วน ทำให้โดดเด่นกว่าการสัมภาษณ์ทั่ว ๆ ไป นอกจากนั้นที่สำคัญคือคุณวรพจน์เป็นผู้เขียนหนังสือที่ดีด้วย จึงทำให้การเรียบเรียงงานสัมภาษณ์ของคุณวรพจน์ละม้ายคล้ายการเล่าเรื่องที่มีชั้นเชิง...”

วรพจน์ พันธุ์พงศ์ มีกลวิธีการนำเสนอเรื่องราวที่ได้มาจากการสัมภาษณ์อย่างน่าสนใจและชวนติดตาม นับแต่ชื่อเรื่อง การเรียบเรียงเรื่อง การถ่ายทอดบรรยากาศของการสัมภาษณ์ ไปจนถึงตอนจบของเรื่อง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาศิลปะของการเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ โดยพิจารณาจากโครงสร้างของงานเขียนบทสัมภาษณ์ ที่ถ่ายทอดเรื่องราวและข้อมูลจากผู้ใช้สัมภาษณ์อย่างน่าสนใจ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการประพันธ์ในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้เข้าใจกลวิธีการประพันธ์ที่วรพจน์ พันธุ์พงศ์ นำมาใช้ อย่างมีศิลปะเพื่อนำเสนอบทสัมภาษณ์ในเชิงสร้างสรรค์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษางานเขียนประเภทบทสัมภาษณ์

ขอบเขตของการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะงานเขียนประเภทบทสัมภาษณ์บุคคลของวราพจน์ พันธุ์พงศ์ ที่คัดสรรมาตีพิมพ์รวมเล่มจำนวน 7 เล่ม ในช่วง พ.ศ. 2546-2552 เป็นงานเขียนบทสัมภาษณ์ขนาดสั้น 24 เรื่อง และบทสัมภาษณ์ขนาดยาว 3 เรื่อง ดังนี้

1. งานเขียนบทสัมภาษณ์ขนาดสั้นที่ตีพิมพ์อยู่ในหนังสือรวมงานเขียนบทสัมภาษณ์ จำนวน 2 เล่ม
 - 1.1 หนังสือ **เสียงในความทรงจำ** พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547 รวมงานเขียนบทสัมภาษณ์ 7 เรื่อง
 - 1.2 หนังสือ **เสียงแห่งทศวรรษ** พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2551 รวมงานเขียนบทสัมภาษณ์ 11 เรื่อง
2. งานเขียนบทสัมภาษณ์ขนาดสั้นที่ตีพิมพ์แทรกอยู่ในหนังสือเล่มเล่มอื่นๆ ของ วราพจน์ พันธุ์พงศ์ จำนวน 2 เล่ม
 - 2.1 หนังสือ **ไปตามเส้นทางของเรา** ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2546 ตีพิมพ์งานเขียนบทสัมภาษณ์ 3 เรื่อง
 - 2.2 หนังสือ **โลกของเราจะไม่เท่ากัน** ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2550 ตีพิมพ์งานเขียนบทสัมภาษณ์ 3 เรื่อง
3. งานเขียนบทสัมภาษณ์ขนาดยาว จำนวน 3 เล่ม
 - 3.1 **เช็ดหัวใจ สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ** พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547
 - 3.2 **อย่างน้อยที่สุด ประวัติและทัศนะในวัยหนุ่มของเป็นเอก รัตนเรือง** พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2549
 - 3.3 **เสียงพูดสุดท้าย 'รงค์ วงษ์สวรรค์** พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2552

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary research) ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนบทสัมภาษณ์
2. วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวราพจน์ พันธุ์พงศ์
3. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์โดยพิจารณาจากองค์ประกอบแต่ละส่วนในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวราพจน์ พันธุ์พงศ์ พบลักษณะเด่นในด้านกลวิธีการประพันธ์ของวราพจน์ พันธุ์พงศ์ อันเป็นวิธีการถ่ายทอดเรื่องราว ประสบการณ์ชีวิต ความรู้สึกนึกคิด หรือบุคลิกภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ออกมา ดังนี้

1. การตั้งชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่องเป็นส่วนประกอบแรกในการดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน ชื่อเรื่องที่ดีจะทำให้ผู้อ่านอยากติดตามอ่านเรื่องราว การตั้งชื่อเรื่องจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง วราพจน์ พันธุ์พงศ์ มีกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจ ดังนี้

1.1 การตั้งชื่อเรื่องแบบบอกเนื้อหาเชิงสรุป โดยสรุปสาระของเนื้อเรื่องตามเนื้อหาในบทสัมภาษณ์ ผู้อ่านจะคาดเดาจากชื่อเรื่องได้ว่าบทสัมภาษณ์นั้นนำเสนอผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องอะไร ตัวอย่างเช่น “สนทนาธรรมกับเมตตานันโท ภิกษุพระผู้กล้า”, “ปรัชญาชีวิตและความรัก คักดีสิริ มีสมสืบ”, “เดชา ศิริภัทร คีนชีวิตสู่ความเรียบง่าย”

1.2 การตั้งชื่อเรื่องแบบชวนฉงน โดยใช้ประโยคสั้นๆ ที่กระทบใจผู้อ่านทันที เพราะมีความหมายชวนให้เกิดความสงสัย สนทนาที่ชวนใจ ทำให้สนใจใคร่รู้ที่จะติดตามสาระสำคัญของเรื่อง ตัวอย่างเช่น “อยู่ในนรกก็ได้ถ้ารู้ตัว”, “เราไม่จำเป็นต้องเป็นคนดี”, “มาตามวารินชำระ”

1.3 การตั้งชื่อเรื่องแบบขัดแย้ง โดยตั้งประเด็นให้นำสิ่งที่ขัดแย้งกันมาเข้าคู่กัน ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัย ปลูกเร้าความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามอ่านเนื้อเรื่องต่อไป ตัวอย่างเช่น “นับถอยหลัง สมรักษ์ คำสิงห์ เทวดาหรือหมาข้างถนน”,

“ระหว่างความงามและความตาย พ.ญ. พรทิพย์ โรจนสุนันท์”

1.4 การตั้งชื่อเรื่องจากสิ่งที่เป็นกระแสสังคม โดยนำข่าว เหตุการณ์ ที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง การตั้งชื่อเรื่องในลักษณะนี้จะทำให้ผู้อ่านเชื่อมโยงเรื่องราวกับกระแสสังคมได้ทันที ตัวอย่างเช่น “ดร. จรรย์ มะลูสิม การเมืองและคัมภีร์มุสลิมที่โลกต้องรู้” และ “ศุ บุญเลี้ยง realistic”

1.5 การตั้งชื่อเรื่องแบบคำถาม โดยใช้ประโยคคำถามที่เร้าความสนใจของผู้อ่าน ทำทนายให้ผู้อ่านขบคิด และค้นหาคำตอบจากเนื้อหาในงานเขียน พบในงานเขียนบทสัมภาษณ์เรื่อง “คนเราต้องมีความสุขจริงๆ หรือ ความสุขอยู่ที่ไหน”

2. การเขียนความนำ

การเขียนความนำเป็นการเปิดเรื่องให้ผู้อ่านเกิดความสนใจใฝ่รู้และติดตามอ่านเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ การเขียนความนำเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้เขียนจึงต้องใช้กลวิธีการประพันธ์ที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้ ผู้วิจัยพบลักษณะเด่นในความนำของงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวราพจน์ พันธุ์พงศ์ 10 กลวิธี ดังนี้

2.1 การเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงภูมิหลังผู้ให้สัมภาษณ์ โดยกล่าวถึงประวัติชีวิตด้านต่างๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ครอบครัว การศึกษา การทำงาน สะท้อนบุคลิกภาพหรือเป็นจุดพลิกผันในชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาในบทสัมภาษณ์ต่อไป ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “เตชา ศิริภัทร คีนชีวิตสู่ความเรียบง่าย” ที่ว่า

อย่างรวบรัดที่สุด, หมอคนนี้เคยคิดว่าตัวเองเป็นพระเจ้า โดยเฉพาะตอนจบศัลยกรรมตกแต่ง คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ออกมาใหม่ๆ

ผ่าตัดผู้ชายให้เป็นผู้หญิงได้ในชั่วข้ามคืน ไม่เรียกว่าพระเจ้าจะเรียกว่าอะไร

ผ่าแปลงเพศมาในหลักร่วมสิบ ผ่าตัดเสริมหน้าอกให้หญิงสาวมาแล้วในหลักร้อย (ในความหมายว่าปฏิเสธไปกินับไม่ถ้วน)

ถึงวันหนึ่ง เขาคิดว่าวิถีนี้กำลังนำชีวิตดิ่งลงเหวสิคะ นี่ไม่ใช่ทางแห่งสันติสุข เขาตัดสินใจวางมืออย่างเด็ดขาดในทุกกิจกรรมผ่าตัดอันเกี่ยวเนื่องกับการใช้ยาสลบ

เหตุผลสั้นๆ ง่ายๆ คือ มันไม่คุ้ม, ไม่มีใครได้ประโยชน์

เขายังทำงานศัลยกรรมผ่าตัดอยู่เป็นปกติ แต่เลือกเคส เลือกคนไข้ และหันไปสนใจกระบวนการทศน์ใหม่ซึ่งสุขภาพ โดยเฉพาะศาสตร์ชี่กิง

ชีวิตหมอเสียงรายนี้นี่มีอะไรน่าสนใจหลายอย่าง เขาทำมาหากินกับเรื่องศัลยกรรมตกแต่งซึ่งหมายถึงความงามภายนอก แต่กำลังครุ่นคิดเรื่องความสวยงามในอย่างจริงจัง สนใจวิถีตะวันออก ทั้งเซน เต๋า โยคะ ชี่กิง แต่เล่นหุ้น และดวงไม้กอล์ฟออกรอบอยู่เป็นนิจ...(วราพจน์ พันธุ์พงศ์. 2547: 147)

2.2 การเขียนความนำแบบสนทนากับผู้อ่าน เสมือนหนึ่งผู้เขียนพูดคุยกับผู้อ่านโดยตรง ผู้เขียนใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งแทนตัวเอง และอาจใช้คำเรียก คุณ คุณผู้อ่าน แทนผู้อ่าน การเขียนความนำแบบสนทนากับผู้อ่านเป็นการเปิดประเด็นมุมมองที่นำไปสู่การชักชวนให้ผู้อ่านได้รู้จักผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “เติมชีวิตให้มีชีวา พักสนทนากับ พจนานันท์สันติ” ต่อไปนี้

หนังสือเล่มหนึ่งที่ผมอ่านให้ลูกสาวฟังบ่อยๆ มีชื่อว่า *The Giving Tree* เรื่องย่อของมันมีอยู่ว่าเด็กชายคนหนึ่งชอบมาเล่นกับต้นไม้ต้นหนึ่งเป็นประจำ

เมื่อเขาหัว เขาจะมาที่นี่ ต้นไม้ก็จะบอกให้เขาเก็บผลไม้กิน และต้นไม้ก็มีความสุข

เด็กชายหายหน้าไปนาน เมื่อกลับมาอีกครั้ง ต้นไม้ดีใจมากและบอกให้เขาปั่นปายล่าต้นไม้เล่น เด็กชายซึ่งบัดนี้โตเป็นหนุ่มบอกว่าไม่อยากเล่นแล้ว แต่อยากได้เงิน ต้นไม้ไม่มีเงินจะให้ จึงบอกให้เก็บผลไม้ไปขาย เขาทำตามคำบอก ต้นไม้มีความสุขมาก

กลับมาอีกครั้ง ต้นไม้ชวนให้เด็กชายปั่นเล่นอีก เด็กชายปฏิเสธ บอกว่าอยากจะทำบ้าน ต้นไม้จึงให้เขาตัดลำต้นไป เขาทำตามคำแนะนำ และต้นไม้ก็มีความสุขมาก

เด็กชายกลับมาอีกครั้ง คราวนี้เขากลายเป็นคนชรา เมื่อต้นไม้เห็นหน้าก็ดีใจมาก และพูดว่าไม่มีอะไรจะให้แล้ว เพราะเหลือแต่ตอ เขารับตอบว่าตอนนี้ไม่ต้องการอะไร เพียงแต่อยากนั่งพักสักครู่ ต้นไม้บอกว่าเชิญตามสบาย ขึ้นมานั่งบนตอได้เลย และต้นไม้ก็มีความสุขมาก

ผมนึกถึงนิทานเรื่องนี้ขึ้นมาในวันที่ไปคุยกับ พงนา จันทรสันติ ไซ้, ผมรู้สึกว่าเขาเป็นเหมือน *The Giving Tree...* (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2546: 176-178)

2.3 การเขียนความนำด้วยเหตุการณ์ที่เป็นกระแสสังคม โดยนำเอาข่าว ประเด็นสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทสัมภาษณ์มาเขียนเป็นความนำ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “ดร. จริญญา มะลุลีสม การเมืองและคัมภีร์มุสลิมที่โลกต้องรู้” ต่อไปนี้

นานมาแล้ว ลุ่มเสียงของโลกถูกรวบอำนาจเกือบเบ็ดเสร็จโดยสำนักข่าวซีเอ็นเอ็น, รอยเตอร์, เอพี, เอเอฟพี, เอบีซี ฯลฯ

อย่างไม่ต้องสงสัย, ทุกสำนักล้วนประทับตราตะวันตกทั้งสิ้น

ด้านคุณูปการ, เราได้เห็นกันดีอยู่แล้วว่า ด้วยทักษะ จิตใจ และความเป็นมืออาชีพ ฝรั่งเศสจำนวนพอตัวในการเล่าเรื่องและรายงานสถานการณ์โลก ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเขาสื่อสารกับโลกด้วยสำเนียงเฉพาะของพวกเขา

ทั้งตั้งใจและเป็นไปเอง ในหลายครั้งมันเล็งไม่พ่นที่จะเกิดการขึ้นำ บงการ กระทั่งครอบงำ

ตัวอย่าง, USA UNDER ATTACK เมื่อ 11 กันยายน 2544 เป็นต้นมา เราจะเห็นว่าแม้แต่เสียงและน้ำตาฝรั่ง...

ภาพของการพลัดพรากและความหดหู่ของครอบครัวผู้สูญเสียดี mass media โดยสิ้นเชิง

แง่หนึ่งก็ดี เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่โลกควรได้ยินว่าอเมริกากำลังร้องไห้ระงม นี่คือน้ำตาแห่งน้ำตา ทว่าโลกทั้งใบมิได้มีเรื่องราวอยู่เท่านี้

ยังจำได้ไหม รอยเลือด คราบน้ำตา และฝันร้ายของชนเผ่าอินเดียนแดง จำได้ไหม การเข่นฆ่าอย่างป่าเถื่อนในสงครามเวียดนาม จำได้ไหม การปิดล้อมอ็อกและบอยคอตเรื่องอาหารและยาที่ส่งผลให้เด็ก ๆ ที่นั่นเสียชีวิตไปนับล้าน และจำได้หรือเปล่า วันคืนสีดำที่อิโรซิมาและนางซากิ... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 170-171)

2.4 การเขียนความนำแบบเรื่องสั้นและนวนิยาย โดยการกำหนดให้มีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น มีการนำเสนอผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะตัวละครตัวหนึ่ง มีบทสนทนา จากและบรรยายภาค เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมให้เกิดแก่ผู้อ่าน การเขียนความนำในลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านสนใจ และรู้สึกเพลิดเพลินเสมือนการอ่านเรื่องสั้นและนวนิยาย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “ตามรอยช่างภาพลัทธิป่า ม.ล. ปริญาการ วรารณ” ต่อไปนี้

ร่องเท้ารัดกุมของชายวัยกลางคนยวบยบนพื้นทรายอู่ม่น้ำ สองเท้าที่นั่นคล่องแคล่ว คู่กันเคยกับพื้นที่ที่ทุ่งนุ่มชื้นและขรุขระ บางขณะเขาหยุดสะบัดกรวดทรายส่วนเกินเบา ๆ และสาวเท้าด้วยจิ้งหวะสม่าเสมอไปตามลำห้วยที่มีน้ำลึกลึกลึกระดืบ

แข็ง สองข้างทางรถที่ไปด้วยดงอ้อระเบิดไปสูงกว่าร่างอวบน้ำของกระหิงเปลี่ยน

หมวกที่มึมๆ สีเดียวกับเสื้อและกางเกง เป้หลังอัดแน่นด้วยสัมภาระ มือข้างหนึ่งกระชับขาตั้งกล้องพาดบนไหล่ และดูเหมือนใจดวงนั้นกำลังจอตจอกับบางสิ่งบางอย่าง

เขาชะงักครู่หนึ่ง เมื่อก้าวพ้นดงอ้อออกไปสู่หาดริมลำห้วย ดวงหน้าใจดีเปลี่ยนสีเป็นวูบหม่นอย่างเห็นได้ชัด เบื้องหน้าเขาคือคณะพระธุดงค์มากกว่า 7 รูป บ้างนั่งเปลือยเท้าเปล่าเช่นน้ำ บ้างถือไม้ตักตักไม้เพื่อนำมาใช้เป็นราวตากสบงจีวร และบางรูปเดินวนเวียนอยู่ท่ามกลางต้นขี้เหล็กขนาดน้ำหนกกว่าหนึ่งตัน - -ควายป่าเคราะห์ร้ายที่ถูกไล่ไล่อันตกมาเมื่อสัปดาห์ก่อน

“ไอ้ทำเอ๊ย” เขาสบถกับตัวเอง (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2547: 25)

2.5 การเขียนความนำด้วยเรื่องเล่าที่ผู้เขียนได้ประสบมา ผู้เขียนนำประสบการณ์ส่วนตัวของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ในทางใดทางหนึ่งมาใช้ในการนำเรื่อง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “แกะรอย “สุวินัย ภรณวลัย”” ที่ผู้เขียนได้เข้าไปสังเกตการณ์การประกอบพิธีกรรมที่มีการบริกรรมคาถาของผู้ให้สัมภาษณ์และคณะ ซึ่งผู้เขียนแสดงถึงความ “ไม่รู้” มาก่อนในเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนเองก็มีความรู้สึกแปลกใจ และสนใจว่ากลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์กำลังกระทำสิ่งใด จึงทำให้ผู้อ่านสนใจที่จะติดตามอ่านเนื้อเรื่องต่อไป และรู้สึกมีประสบการณ์ร่วมกับผู้เขียน ดังนี้

โอม ๆๆๆๆๆๆๆๆ

เทียนพรรษาในถ้ำกลางป่าในแสงสว่างใกล้เคียงไฟนีออน คนหนุ่มสาวเกือบ 20 คน นั่งล้อมวง หลับตาบริกรรมพร้อมกันด้วยเสียงกระหึ่ม

โอม มณี บัทเมธุม ๆๆๆๆ

โน่น คนโน้นเป็นแพทย์อยู่รามาศ ศิษย์คนนั้นเป็นเลือดเนื้อคนสกุล ‘ล่าช้า’ ผู้หญิงสวมแว่นที่กำลังท่องมนต์ฟังไม่ได้ศัพท์นั้นจบปริญญาโทจากเอแบค ส่วนไอ้หนุ่มหน้าตาเรียบบร้อยจบวิศวะฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ฯลฯ ผู้เป็นครูเสียงดังกว่าใคร บางขณะเขาหีบประหมัดขึ้นมารัวก้วงวานก้อง จะใคร่เสียอีกถ้าไม่ใช่ สุวินัย ภรณวลัย ดอกเตอร์เศรษฐศาสตร์เจ้าสำนักมวยยุทธธรรม ผู้สถาปนาตัวเองเป็นนักรบทางจิตวิญญาณ คำถามมากมายผุดขึ้นในใจคนบาป---ผู้ติดตามไปสังเกตการณ์

“เขาทำอะไรกัน” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2550: 322)

2.6 การเขียนความนำแบบบทละคร ใช้องค์ประกอบของการเขียนบทละครคือการบอกสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ (Location) และเพลงประกอบ (Sound and music) และการบรรยายเหตุการณ์มาใช้ในการนำเรื่อง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “กั๊ดแฮมเบอร์เกอร์แก้มเพลงเปียโน เดช บุลสุข” ดังต่อไปนี้

ฉาก : หุ่น โรนัลด์ แมคโดนัลด์ นั่งโอบแขนทอดยาวบนพนัก บนเก้าอี้ว่างอีกด้านเด็กน้อยกับแม่กำลังนั่งกินแฮมเบอร์เกอร์

เพลงประกอบ : somewhere in time

เมื่อแรกที่พี่น้องดิ๊กและแมค แมคโดนัลด์ บุกเบิกเปิดร้านแฮมเบอร์เกอร์ไทรฟท์ทรูชื่อ ‘แมคโดนัลด์’ ในซานเบอร์นาดีโน เมืองเล็กๆ ในแคลิฟอร์เนีย พวกเขาคงไม่รู้หรือว่าอีก 40 ปีต่อมา ร้านอาหารบริการด่วนชื่อแมคโดนัลด์จะขยายปีกแผ่ปกคลุมไป 119 ประเทศทั่วโลก แตกลูกแตกดอกสะท้านปฐพีถึง 27,000 สาขา (ข้อมูลเมื่อเดือนมีนาคม 2543)

เช่นเดียวกัน, การเติบโตอย่างเก๋ร้างไกรในฝรั่งเศสซึ่งมีร้านอาหารบริการด่วนนามนี้ผุดขึ้นแล้วกว่า 800 แห่ง ทางแมคโดนัลด์คอร์เปอร์เรชั่นยังคงไม่ทันนึกคิดเหมือนกันว่า จู๋ ๆ ชาวปารีสซึ่งในย่าน Maris จะลุกฮือขึ้นปฏิเสธ รวมพลังต่อต้านไม่ให้แมคโดนัลด์ครอบครองในเขตพื้นที่ดังกล่าว ยังผลให้เกิดแรงสั่นสะเทือนและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่าลูกหลานโปเลียนบ้าจี้ หรือมีเหตุผล ซึ่งประชากรโลกทั้งหลายพึงควรติดตามและทบทวนตัวเองว่าจะปล่อยให้วัฒนธรรมแฮมเบอร์เกอร์ครอบงำวิถีชีวิตทุกซอกมุมตึกต่อไป หรือว่าควรต้องเหยียบเบรกไว้บ้าง เพื่อหยั่งรากให้แก่ละวัฒนธรรมการกินดื่มยังคงอยู่อย่างสง่างาม

อเมริกาที่อยู่แบบอเมริกา และซาไกก็สมควรอยู่อย่างซาไก

หนทางใดคือความถูกต้องชอบธรรม... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 112-113)

2.7 การเขียนความนำแบบกระแสรำลึก เป็นการเขียนความนำที่ผู้เขียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างเป็นอิสระ ไม่เป็นระบบระเบียบ อันเป็นกระบวนการทางอารมณ์ของจิตที่ไม่ต่อเนื่องกัน¹ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ใช้ลีลาของการเขียนแบบกระแสรำลึก ที่พรั่งพรูอารมณ์ให้ผู้อ่านได้ปะติดปะต่อเรื่องราวหรือข้อมูลเองจากความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนที่ผสมปนเปกัน ในบทสัมภาษณ์แดนอรัญ แสงทอง เพียงเรื่องเดียวเพื่อให้อรรถรสคล้องกับกลวิธีการประพันธ์วรรณกรรมเรื่อง “เงาสีขาว” ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ใช้กลวิธีการประพันธ์แบบกระแสรำลึก อันเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้แปลกและเป็นที่กล่าวขวัญถึงอย่างไรก็ตาม กลวิธีที่วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ใช้ เป็นเพียงแต่การเขียนแบบกระแสรำลึกเฉพาะในส่วนที่แสดงความสับสน ไม่เป็นระบบระเบียบเท่านั้น ไม่ลงไปลึกถึงจิตสำนึกของมนุษย์เหมือนดังเช่นการเขียนแบบกระแสรำลึกแท้ๆ ดังนี้

ทาทา ยัง เป็นปกนิตยสารใหม่ หนังสือพิมพ์เมืองไทยรายงานข่าวครึกโครมในน้ำเสียงสาวรุ่นคนนี้โกอินเตอร์ฯ เป็นการตอกย้ำให้ชาวบ้านร้านตลาดตระหนักอีกครั้งว่ามีเพียงนักร้องสาวอย่างเธอ มีเพียง ซอนย่า คูลิ่ง เท่านั้นที่โกอินเตอร์ฯ และสมควรจะเป็นข่าวหน้าหนึ่ง ส่วนคนเก็บกวาดขยะแห่งตลาดหาดเจ้าสำราญ คนกวาดขยะผมยาวในชุดซอมซ่อ วัน ๆ เอาแต่อ่าน และเขียนหนังสือ หรือไม่ก็ผ่าฟันบีก ๆ อยู่กลางแดด เพื่อใช้หุงต้มไปได้อีกสองเดือนข้างหน้านั้นละ บางทีคุณอาจจะตกข่าว ไม่ทันรู้ว่างานแห่งความเงียบของเขาได้รับการแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส เป็นความตื่นเต้น ประทับใจจากชาวโลกที่เห็นวรรณกรรมดี ๆ ฝีมือคนไทย ชาวคราวในต่างท้าวอย่างนี้ ดูเหมือนจะถูกกลบกลืนและเลื่อนหายไปเช่นเดียวกับชะตากรรมของผู้นำในเมืองใหญ่ ก็ช่างเถอะ ถึงใครไม่แยแส... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 140-141)

2.8 การเขียนความนำด้วยการสร้างปมขัดแย้ง โดยนำเนื้อความที่มีความขัดแย้งกันในเชิงความคิดมานำเสนอไว้ด้วยกัน เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านได้คิดใคร่ครวญตามเนื้อหาที่นำเสนอ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “สนทนารธรรมกับเมตตานันโท ภิกขุ พระผู้กล้า” ต่อไปนี้

น.พ. มโน เลหาวิช เลิกใช้ชีวิตนักบวช บรรพชาอุปสมบทเมื่อปี 2525

¹ ลักษณะสำคัญของการเขียนเชิงกระแสรำลึก กอบกุล อิงคุทานนท์. (ม.ป.ป.: 92) สรุปไว้ดังนี้

1. นำเสนอการเป็นอยู่ที่มีความหมายของมนุษย์ ซึ่งจะค้นพบได้ในกระบวนการทางอารมณ์ของจิต ไม่ใช่จากโลกภายนอกแต่อย่างใด
2. วิถีของอารมณ์แห่งจิต จะไม่ต่อเนื่องกันอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผล
3. ลักษณะของจิตที่อิสระ จะเป็นตัวกำหนดความคิดและความรู้สึก มากกว่าที่จะเป็นเหตุเป็นผลสัมพันธ์กัน

(แต่ใครๆ ก็เป็นนักบวชกันเยาะเย้ย บ้านนี้เมืองนี้มีนักบวชเป็นแสน)
พระโมเน เมตตานันโท เรียนจบปริญญาเอก ผ่านมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกมาแล้วทั้งอ็อกฟอร์ด ฮาร์วาร์ด และ
ฮัมบูร์ก

(ด็อกเตอร์เดินชนกันจะตายอยู่แล้ว แต่ละคนก็ผ่านจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งนั้น)
เมตตานันโทเคยสังกัดอยู่วัดพระธรรมกาย และเป็นพระที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการสร้างความเติบโต
(เป็นที่รู้จักกันว่าพักหลังๆ ชาวคราววัดพระธรรมกายก็ไม่ได้ดงามหรือน่าชื่นชมนัก)
เมตตานันโทเห็นแย้งกับนโยบาย make money ของวัดมานาน และสุดท้ายก็ตัดสินใจเดินออกมาเพียงลำพัง
(ยังมีใครทนอยู่ได้อีกหรือ)... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 208-209)

2.9 การเขียนความนำแบบกลอนเปล่า กลอนเปลาคือกริณีพนธ์ที่ไร้ฉันทลักษณ์ อาศัยลีลาแบ่งเป็นช่วง เป็นวรรค
ที่ได้จังหวะงดงาม เลือกใช้ถ้อยคำที่มีพลังกลั่นกรองมาเป็นอย่างดี มีศิลปะการแต่งผิดจากร้อยแก้วทุกๆ ไป (รีนฤทัย สัจ
พันธ์. 2532: 94) จากการศึกษา พบว่า วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ใช้กลวิธีการเขียนความนำแบบกลอนเปล่า โดยใช้ประโยคสั้นตรง
ไปตรงมาแบบเดียวกับประโยคในบทกวี “แคนโต้” ที่ผู้ให้สัมภาษณ์คือ ฟ้า พูลวรลักษณ์ เขียน กลวิธีในการเขียนความนำ
ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ จึงเป็นการจงใจนำลักษณะเด่นของผลงานเขียนของผู้ให้สัมภาษณ์มาใช้เป็นลีลาในการเปิดเรื่อง ดังนี้

ฟ้าเป็นลูกชายคนโตในครอบครัวพูลวรลักษณ์ ซึ่งทำธุรกิจสร้างหนังและโรงหนังรายใหญ่ของประเทศ แต่เขาประกาศ
กับพี่น้องชัดเจนว่าขอหุ้นน้อยที่สุด เพราะไม่ต้องมาร่วมทำธุรกิจนี้

ฟ้าเขียนบทกวี ตีพิมพ์ใน ‘มติชนสุดสัปดาห์’ มีรายได้เดือนละ 6,000 บาท (แต่ลงทุนจัดงานคอนเสิร์ตชั่วนิรันดร์ บนรถไฟฟ้า
บีทีเอส จัดงานกลางแจ้งใหญ่โต ซึ่งแน่นอนว่าต้องใช้เงิน นอกจากนี้เขาเคยพิมพ์งานของตัวเองซึ่งทุกเล่มขาดทุน)

ฟ้าจับจ่ายจากเงินปันผล แนนอน, มั่งคั่งงามในระดับเดียวกับเศรษฐีคนหนึ่ง

ฟ้าเรียนมัธยมฯ ปลายตอนอายุ 29 ปี

ฟ้าเดินทาง 76 จังหวัดทั่วประเทศ

ฟ้าเดินทางมาแล้วรอบโลก

ฟ้าเคยหัดภาษาเวียดนาม เขาพูดได้ภายในหนึ่งเดือน

ฟ้าไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ (เขาไม่สามารถรักหญิงสาวที่สูบบุหรี่ได้) ไม่ไปเที่ยวสถานบันเทิง และไม่ฟังเพลง

ฟ้าเป็นคนบุกเบิกบทกวีแคนโต้... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 304-305)

2.10 การเขียนความนำด้วยการใช้คำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์มากล่าวนำ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “นับถอยหลัง สม
รักษ์ คำสิงห์ เทวดาหรือหมาขำถนอม” ต่อไปนี้

วอร์มอัฟก่อนสักหน่อยดีไหม

“ปกติถ้านั่งแบบนี้ก็เผลอไปนานแล้ว นี่อ้อโค้งหมดไป 4 ขวด ทำตัวอย่างนี้ถือว่าสุดยอด ตอนถ่ายมวยไทยผมแทบไม่
เคยซ้อมเลย ต่อยฟุ้งนี่คืนนี้ยังอยู่ในเชค ลดน้ำหนักใครรับ คนอื่นชอบชวนว่า ผมใช้วิธีเดิน สนุกกว่า ช่วงไปเก็บตัวที่อเมริกา
ก็ปั่นกำแพงหนึ่ที่ยัว กลับตี 4 ตี 5 แทบทุกคืน ผมแม่งโคตรหิวเลย”

โอเค, พอแค่นี้ก่อน มวยอย่าง สมรักษ์ คำสิงห์ วอร์มมากไม่ดี (แรงมีไม่มาก) ระฆังยกที่ 1 ดังแล้ว ใส่กันเลย
ดีกว่า... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 16)

3. การเขียนเนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่องใหม่บทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ ดำเนินเรื่องโดยใช้กลวิธีการถาม ซึ่งมีกลวิธีการถาม 8 ลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 การถามเพื่อเปิดประเด็น เป็นการถามเพื่อนำทางให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้นำเสนอความคิดที่เป็นหัวใจสำคัญของการสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างการนำเสนอการถามใหม่บทสัมภาษณ์ “ปรัชญาชีวิตและความรัก คักดีลิริ มีสมสืบ” ว่า “คุณรู้สึกว่ามันขัดแย้งกันไหมระหว่างวิถีที่คุณเลือกมาอยู่แบบนี้กับแรงบีบรัดจากสังคมโดยเฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจ?” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2547: 61) คำถามดังกล่าวเปิดประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการเลือกวิถีชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การถ่ายทอดทัศนะและตัวตนของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อไป

3.2 การถามด้วยคำถามต่อเนื่อง หลังจากที่ถ่ายทอดคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ในคำถามแรกเสร็จสิ้น วรพจน์ พันธุ์พงศ์จะตั้งคำถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องตอบขยายความหรือให้ข้อมูลคำตอบเพิ่มเติมจากการตอบในครั้งแรก ดังตัวอย่าง

แล้ววันที่ลาออก คุณมีไ้อเดียวที่จะทำรายการใหม่อะไรหรือยัง?

ไม่มีเลย รู้อย่างเดียวว่าจะเลือกแบบไหน ถ้าจะเลือกอยู่รอดปลอดภัยหรือเติบโตตามสายงานก็อยู่และทำงานตามชนบทไป แต่ถ้าเลือกใหม่ มากบ้างน้อยบ้าง-เราต้องยอมรับว่ายังไม่รู้อนาคต จะถูก-ผิด-สำเร็จ-ล้มเหลว-ไม่รู้ แต่ถ้าจะเสี่ยง ก็ต้องไปให้พ้นจากที่นี่

คุณเลือกอย่างไร?

ใช่ และถึงทุกวันนี้เขาก็เริ่มทำตามที่เราทำ

เขาที่ว่านั่นคือใคร?

ต้นสังกัด เขาเริ่มหันมาทางนี้ ผังรายการต่าง ๆ เริ่มเอาไปใช้ คิดเอาเองหรือเปล่าไม่รู้ แต่เป็นเรื่องที่เราเห็นกันอยู่...

(วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2548: 198)

3.3 การถามในลักษณะสรุปคำตอบ กรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามก่อนหน้า ผู้เขียนอาจตั้งคำถามย้อนกลับไปที่ครั้งในลักษณะสรุปใจความสำคัญหรือตีความจากคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์ “ประมวล เพ็งจันทร์ ผู้รู้แจ้งในการเดิน” ดังนี้

ถ้าวันหนึ่งผู้หญิงคนหนึ่งบอกว่าจะแต่งงานกับคนเซอร์ๆ ก็ต้องพอใจที่จะใช้ชีวิตแบบนั้น ไม่ใช่ผ่านไปแล้วมาบอกว่าฉันคิดผิดที่เลือก ‘ติสต์’ น่าจะแต่งงานกับนักธุรกิจที่มีเงินทอง เลือกแล้วคุณต้องยอมรับ เพราะทุกครั้งที่เราเลือก ไม่ว่าจะเลือกอะไร มันมีทั้งส่วนที่เราปรารถนาและไม่ปรารถนามาคู่กันเสมอ ไม่สามารถแยกได้เด็ดขาดว่าจะเอาเฉพาะสิ่งที่ปรารถนา ตัดสิ่งที่ไม่ปรารถนาทิ้ง เป็นไปไม่ได้

คุณกำลังบอกว่าชีวิตคู่ที่ดูแสนดี ก็ไม่ได้ดีอย่างเดียว (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 364)

3.4 การถามโดยแสดงทัศนะของผู้เขียน การแทรกความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้เขียนลงไปในการถามอาจเป็นความคิดเห็นในเชิงตั้งข้อสังเกตหรือตัดสินประเด็นคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์ “สนทนาธรรมกับเมตตานันโท ภิกขุ พระผู้กล้า” นำเสนอคำถามว่า “คำว่า ‘สิ้นสาย’ หรือเล่นพรรคเล่นพวก เมื่อก่อนคำนี้มักถูกใช้กับนักการเมืองมากกว่า ไม่น่าเชื่อว่าในวงการสงฆ์จะมีแบบนี้” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 214) คำถามดังกล่าว วรพจน์ พันธุ์พงศ์

ได้แสดงทัศนะส่วนตัวว่า ไม่น่าเชื่อว่าในวงการสงฆ์จะมีการเล่นพรรคเล่นพวก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนไม่เห็นด้วยที่วงการสงฆ์จะมีการใช้อำนาจเช่นนี้เกิดขึ้น

3.5 การถามโดยกล่าวอ้างแหล่งที่มา ทั้งแหล่งที่มาที่เชื่อถือได้ และแหล่งที่มาแบบไม่เฉพาะเจาะจง ดังตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์ “song & soul พงษ์พรหม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา” ที่นำเสนอการถามโดยกล่าวอ้างแหล่งที่มาที่เชื่อถือได้คือการอ้างอิงผลงานเพลงชื่อ “สองมือ” ของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “คุณมีความเชื่อเหมือนที่เขียนเพลง ‘สองมือ’ นั้นหรือเปล่า ที่บอกว่า ‘ชีวิตคือการชื่นชม’ ” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2547: 210) หรือการนำเสนอคำถามในบทสัมภาษณ์ เป็นเอก รัตนเรือง เรื่อง “ผลลัพธ์จากการเป็นผู้กำกับหนังโฆษณา” ว่า “ได้ยินว่าเมื่อก่อนคุณอารมณ์รุนแรงเอาเรื่อง” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ข: 70) คำถามดังกล่าว วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ใช้การกล่าวอ้างแหล่งที่มาของคำถามแบบลอยๆ ไม่ระบุว่าบุคคลที่กล่าวว่ามีให้สัมภาษณ์อารมณ์รุนแรงนั้นคือใคร เป็นเสมือนคำนิทนาบว่าร้าย กล่าวหาผู้ให้สัมภาษณ์ในทางไม่ดีที่ผู้เขียนเคยได้ยินมา ทั้งนี้ เมื่อผู้เขียนถามคำถามนี้ ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีโอกาสได้อธิบายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และทำให้ผู้อ่านเข้าใจผู้ให้สัมภาษณ์มากขึ้น

3.6 การถามโดยพาดพิงถึงบุคคลที่สาม ได้แก่บุคคลที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธไมตรีในทางใดทางหนึ่ง ดังตัวอย่างการนำเสนอคำถามว่า “คุณสุทธิชัยน่าสนใจยังไง?” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2548: 48) คำถามนี้เกิดขึ้นจากการที่ผู้ให้สัมภาษณ์คือสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ กล่าวว่ามีรู้สึกนับถือสุทธิชัย หยุน ผู้เขียนจึงนำเสนอคำถามดังกล่าว ซึ่งเป็นการพาดพิงถึงบุคคลที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึง

3.7 การถามในลักษณะยั่วยุ ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องตอบคำถามกลับมาเพื่อแก้ต่างในการที่มีผู้กล่าวถึงผู้ให้สัมภาษณ์ในทางลบ ดังตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์ “สรพงศ์ ชาตรี ‘ผมเป็นร่างทรงท่านมัย’” ที่ว่า “ในแง่การแสดงไม่มีใครปฏิเสธชื่อสรพงศ์แน่ๆ แต่การตัดสินใจมาทำเพลง และทำได้ไม่ดี มันเหมือนกับทำลายชื่อเสียงตัวเองลงง่ายๆ ประเด็นนี้คุณคิดยังไง” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 90) วรพจน์ พันธุ์พงศ์ วิพากษ์วิจารณ์ผลงานด้านการร้องเพลงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้ถ้อยคำตรงไปตรงมา

3.8 การถามด้วยคำถามแย้ง ผู้เขียนถามแย้งกับคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนหน้านี้ โดยนำเรื่องจริงที่ปรากฏให้เห็นหรือเรื่องที่มีความเป็นไปได้มาโต้แย้งคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “สรพงศ์ ชาตรี ‘ผมเป็นร่างทรงท่านมัย’” ที่ว่า “คุณมักพูดเสมอว่าเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ แต่การที่คุณมีภรรยาและลูกอยู่แล้ว แต่ยังกลับไปหาผู้หญิงคนอื่นอย่างนี้คุณคิดใหม่ว่ามันเป็นบาป” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 103-104) วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ได้เสนอคำถามจากข้อเท็จจริงที่ผู้ให้สัมภาษณ์คบหาผู้หญิงคนอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาตนเองในเชิงขู่ว่า ซึ่งขัดแย้งกับเรื่องเล่าเรื่องการยึดมั่นในคุณธรรมความดีของผู้ให้สัมภาษณ์ ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องชี้แจงประเด็นคำถามนั้นๆ

4. การนำเสนอจากและบรรยายภาค

วรพจน์ พันธุ์พงศ์ นำเสนอจากและบรรยายภาคที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์หรือเวลาที่เกิดขึ้นในบทสัมภาษณ์ และทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตามเนื้อเรื่องที่ผู้เขียนนำเสนอ จำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

4.1 ฉากที่เป็นสถานที่ คือฉากที่เป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นในบทสัมภาษณ์ รวมทั้งสภาพแวดล้อมของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ภูมิประเทศ ทิวทัศน์ และสถานที่ที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ สิ่งก่อสร้าง เช่น อาคาร บ้าน ห้อง ดังตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์ “ลมทะเลร้องเพลงเรีกแก้ว แก้ว ที โปน” ดังนี้

ถ้าความทรงจำเป็นภาพ ผมเห็นบ้านไทยโบราณอายุร่วมร้อยปีหลังนั้นยื่นเด่นสง่าอยู่ท่ามกลางต้นไม้ใหญ่ โดยเฉพาะมะขามยักษ์ที่แผ่กิ่งก้านเขียวครึ้มคลุม แทบจะมองไม่เห็นท้องทะเลที่เป็นฉากหลัง ล้นทมนุ่นคุณนำแท่งกิ่งกระยะกระยะเบียดตัวบ้าน ใต้ต้นมีดอกขาวๆ อมเหลืองร่วงกระจาย คุ้มหน้าประตูทางเข้าคล้ายเจ้าของใจปล่อยให้ไม้เลื้อยพันเกี่ยว

อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ทว่าก็ไม่รกรุงรัง... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 246)

4.2 ฉากที่เป็นเวลา คือช่วงเวลาหรือระยะเวลาที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ในบทสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “สมรัักษ์ คำสิงห์ เทวดาหรือหมาข้างถนน” ดังนี้

เช้าวันใหม่กลางหุบเขาต่างจากยามเช้าในกรุงเทพฯ ลิบลิบ ฝนพรำ ๆ กับหมอกบาง ๆ แยกยอนชวนให้อยากล้มตัวลงนอนอีกครั้ง

เชื่อเถอะว่านักมวยก็คือนักมวยนี่ ทว่าความจริงก็คือทุกคนต้องตื่นมาซ้อมตามโปรแกรม เพื่อความพร้อมที่สุดใน ‘บางกอกเกมส์’... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 28)

4.3 ฉากที่เป็นวิถีชีวิตหรือสภาพสังคม คือสภาพหรือกิจวัตรในการดำเนินชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมถึงสภาพการดำเนินชีวิตของชุมชนและสังคมที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “ระหว่างความงามและความตาย พ.ญ. พรทิพย์ โรจนสุนันท์” ดังนี้

มีดคมกริบค่อยๆ กรีดจากหน้าอกลงมาท้องน้อย เปิดเผยให้เห็นอวัยวะภายในของคนเราอย่างชัดเจน ทั้งตับ ไต ใสฟูๆ หัวใจ กระเพาะ ฯลฯ ทุกชิ้นส่วนเคลือบไว้ด้วยเลือดข้นคลั่ก

แล้วส่วนสำคัญ เช่น ตับ หัวใจ ก็ถูกควักออกมาชั่งและกรีดหาล้างผิดปกติ เช่นเดียวกับสมอง ชายหนุ่มผู้ช่วยเริ่มงานของเขาด้วยการถลกหนังศีรษะ เสร็จแล้วใช้เลื่อยไฟฟ้ากดลงบนกะโหลก คมเลื่อยปะทะส่วนบนของร่างกายให้เสียงคล้ายการเลื่อยไม้ หนึ่งนาทีผ่านไป สองนาทีผ่านไป ไม่ถึงห้านาที มันสมองใต้กะโหลกก็ถูกเปิดออก แพทย์หญิงจับมันมาหันหาสิ่งแปลกปลอม

ให้ตายเถอะ, ท่าทางและรูปร่างเนื้อส่วนนั้น เหมือนเธอกำลังหันกะหล่ำปลี !... (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2547: 96-97)

5. การปรากฏตัวของผู้เขียนในบทสัมภาษณ์

งานเขียนบทสัมภาษณ์บางเรื่องของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ ผู้เขียนมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ หรือมีบทบาทในการแสดงออกทางการกระทำหรือความรู้สึกนึกคิดของตนเองในงานเขียนบทสัมภาษณ์ ทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความมีตัวตนของผู้เขียนในบทสัมภาษณ์ด้วย ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

5.1 การแสดงตัวตนของผู้เขียนในกระบวนการสัมภาษณ์ ผู้เขียนบทสัมภาษณ์อยู่ในฐานะคู่สนทนาหรือผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์ ณ ขณะนั้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “ตามรอยช่างภาพลัทธิป่า ม.ล. ปริญญาการ วรวรรณ” ดังนี้

เราเข้าไปนั่งในบังไพร – ซุ่มผ้าใบลายพรางขนาดหนึ่งคูณหนึ่งเมตร ตอนราวสิบโมงเช้า สายตาไฟก็สไปที่ซากควายป่าที่อยู่กันคนละฝั่งห้วย

ความเงียบ การรอคอย การจ้องมอง ความร้อนอบอ้าว เสียงนก เสียงลมทยอยกล้อใบไม้ น้ำไหลเอื่อยๆ

นาทีแรก ลิบนาที ครึ่งชั่วโมง หนึ่งชั่วโมง สามชั่วโมง ทำชั่วโมง และเจ็ดชั่วโมงผ่านไป ยังไม่มีเสียงที่เราเฝ้าคอย (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2547: 35)

5.2 การแทรกทัศนคติของผู้เขียน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “ตามรอยช่างภาพลัทธิป่า ม.ล. ปริญญาการ วรวรรณ” ดังนี้

...งานของ ม.ล. ปริญญากร ภาพนี้บอกผมว่าลำพังแม่ควายป่าเพียงตัวเดียวอาจจะตัดทานข้าวเล็บสุดยอดนกก่าได้ลำบาก แต่หากทั้งฝูงรวมใจเป็นหนึ่ง ก็ยากที่อุปสรรคขวากหนามใดจะมากล้ำกราย

เช่นเดียวกับการดูแลรักษารวมชาติสัตว์ป่า ไม่ว่าจะอย่างไร สังคมก็ไม่สมควรจะใจร้ายถึงขั้นยกให้เป็นภาระหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น เพราะนั่นแปลว่าเรากำลังส่งเนื้อให้เลือดดี ๆ นี้เอง (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2547: 41-42)

6. การนำเสนอบทสัมภาษณ์ของบุคคลอื่นประกอบ

งานเขียนบทสัมภาษณ์บุคคล คืองานเขียนที่มุ่งเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิต การทำงาน ความนึกคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แต่ในบางครั้งอาจมีการสัมภาษณ์บุคคลอื่นประกอบด้วย วนิดา บำรุงไทย (2545: 76) กล่าวถึงการสัมภาษณ์บุคคลอื่นมาประกอบบทสัมภาษณ์หลักว่า การสัมภาษณ์บุคคลในลักษณะใด ๆ ก็ตาม โดยปกติจะเป็นการสัมภาษณ์บุคคลเดียวที่เป็นศูนย์กลางของประเด็นเรื่อง แต่ในบางครั้งก็อาจมีการสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิด เป็นการเสนอข้อมูลประกอบเพื่อความหนักแน่น น่าเชื่อถือ หรือนำเสนอใจยิ่งขึ้น

งานเขียนบทสัมภาษณ์ของ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ที่นำเสนอบทสัมภาษณ์ของบุคคลอื่นประกอบมักจะใช้ในกรณีที่บุคคลผู้ให้สัมภาษณ์เป็นที่กังขาเกี่ยวกับตัวตนที่แท้จริงของเขาในสังคม ไม่ว่าจะเป็น สุวินัย ภรณวลัย สมรักษ์ คำสิงห์ และแดนอรัญแสงทอง “เสียง” จากผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นส่วนเสริมนี้ช่วยเติมข้อมูลในประเด็นอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำเสนอไว้ในบทสัมภาษณ์หลัก ทำให้ผู้อ่านได้มองผู้ให้สัมภาษณ์ได้ละเอียดรอบด้านโดยไม่ด่วนพิพากษา

ที่น่าสนใจคือ ในบทสัมภาษณ์หลักเหล่านี้มีประเด็นอันอ่อนไหวทางความเชื่อ ศีลธรรม หรือความขัดแย้งทางความคิด สังเกตเห็นว่าผู้เขียนนำเสนอด้วยความระมัดระวัง และให้ข้อมูลอย่างถี่ถ้วน ผู้เขียนได้แสดงน้ำเสียงในการนำเสนอที่จะไม่โน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดความมกมาย ขณะเดียวกันก็ไม่ชี้หน้าหรืออบรมสั่งสอนใด ๆ ดังนั้นการที่ผู้เขียนได้อาศัยกลวิธีการนำเสนอบทสัมภาษณ์บุคคลอื่นประกอบบทสัมภาษณ์หลัก ก็เพื่อก่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกกับเนื้อเรื่องที่น่าเสนอ และยังทำให้ผู้อ่านยอมรับเนื้อหาสาระที่ผู้เขียนถ่ายทอดออกมา ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “นับถอยหลัง สมรักษ์ คำสิงห์ เทวดาหรือหมาข้างถนน” ที่ผู้เขียนนำเสนอบทสัมภาษณ์ของบุคคลอื่นประกอบคือ พงษ์สิทธิ์ เวียงวิเศษ ซึ่งเป็นเพื่อนนักมวยที่มชาติของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“เป็นเพื่อนที่ผมรักมาก อยู่ด้วยกันมาตั้งแต่เรียน ม. 4 ที่ผดุงศิษย์ฯ เคยชกกันด้วย ผมแพ้ แพ้มาตลอด เขาเป็นคนหัดมวยสากลให้ผม เขานิสัยดีมากจริงๆ เพื่อนเดือดร้อนมาขอความช่วยเหลือไม่มีปัญหา ใจนักเลง กล้าชอกก็กล้าให้เรื่องมวยเขาเก่ง เป็นมวยไอคิว ได้เหรียญทองโอลิมปิกก็เหมือนได้ด็อกเตอร์ ถ้าไม่มีไอคิวไม่มีทาง...” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 24)

7. การเขียนความจบ

งานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ เขียนความจบเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่าน หรือช่วยเน้นย้ำใจความสำคัญของเรื่องที่น่าเสนอไปแล้วในบทสัมภาษณ์ โดยมีทั้งสิ้น 5 กลวิธี ดังนี้

7.1 การเขียนความจบด้วยถ้อยคำให้สัมภาษณ์ ผู้เขียนจบเรื่องด้วยถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้เขียนไม่ได้เขียนปิดท้ายเรื่องด้วยถ้อยคำใดๆ อีก ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “แบ-กบาลศรีเอทีฟเวลดคลาส สุทธิศักดิ์ สุจริตตานนท์” ดังนี้

คุณคิดว่าต้องมีเงินสักเท่าไรถึงจะเลิกทำงาน

ไม่เกี่ยวเลย ผมไม่เคยเอาเงินมาเป็นตัวตัดสิน เอาแค่อยู่นำได้โดยไม่แร้นแค้นนัก พอแล้ว ทำเท่าที่มีความสุขที่จะทำ ต่อให้แก่จนถือไม้เท้ามาทำงาน ถ้ายังมีความสุขอยู่ก็จะทำ ทุกอย่างวัดกันที่ความสุข ไม่ได้วัดกันที่เงิน ก็อย่างที่ผมพูดเสมอ นั่นแหละ ชีวิตผมมีแค่ครอบครัวกับงาน อยากเป็นพ่อและเป็นสามีที่ดีให้ข้างบ้านอีกจมา สำหรับผม ครอบครัวต้องมาก่อน งานมาอันดับสอง อยากทำงานโฆษณาให้ถึงจุดสุดยอด อันดับสามคือกีตาร์ ชีวิตมีแค่นี้ (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 71)

7.2 การเขียนความจบด้วยการกล่าวถึงบุคลิกภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ อันเป็นบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะเด่นของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “นอนป่ากับมาโนช พุฒตาล” ดังนี้

ผมนึกถึงคำ 3 คำ ที่เขาเขียนไว้ข้างกล่องเก็บของสำหรับการเดินทาง

Lamp Stove and Sandals คือ ตะเกียง เต่า และรองเท้าแตะ เขาใส่ 3 สิ่งนี้ไว้ในกล่องเดียวกัน และล่าสุด ถูนำมาตั้งเป็นชิววอนตรีส่วนตัว

“ตะเกียงให้แสงสว่าง เต่าให้ไฟและพลังความร้อน ส่วนรองเท้าแตะก็คือความเรียบง่าย ติดดิน” เสียงทุ้มๆ ยังก้องกังวานในใจ และผมคิดว่า 3 ถ้อยคำนี้มันช่างเหมาะกับตัวตนของมาโนช พุฒตาล (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2546: 173)

7.3 การเขียนความจบด้วยการทิ้งท้ายไว้ให้คิด ผู้เขียนไม่ได้สรุปสาระสำคัญที่ต้องการบอกแก่ผู้อ่านไว้อย่างชัดเจน แต่ใช้วิธีการเขียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้อ่านคิดและตีความถ้อยคำนั้นด้วยตนเอง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “แกะรอย สุวินัย ภรณวลัย” ดังนี้

...สักพักผมก็ขอแยกตัวไปนอน แสงอ่อนๆ ของเทียนไขสว่างแค่พอลำทางกลับไปเดินที่ได้ที่ละก้าว ทั้งที่เมื่อวาน แสงจันทร์แจ่มจ้า แต่คืนนี้ป่าทั้งปามีตสนิท

ถึงหน้าเต็นท์ผมเฝ้าเทียนให้ดับ เมื่อหันหลังกลับไปมอง เห็นคนหนุ่ม 4-5 คน ยืนล้อมวงอยู่ เบื้องหน้าพวกเขามีเปลวไฟลุกสว่าง (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2550: 344)

7.4 การเขียนความจบด้วยการแสดงความรู้สึกของผู้เขียน ผู้เขียนถ่ายทอดความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ หรือการสัมภาษณ์ครั้งนั้นในเชิงสรุป ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “ลมทะเลร้องเพลงเร็กเก้ แก๊ป ทีโบน” ดังนี้

...“ถ้าเราพอใจสิ่งที่เรามี พอใจเมื่อไรมันดีเลย อย่าเอาตัวเราไปเทียบกับคนอื่น แต่ดูในสิ่งที่เรามี พอ ชีวิตผมมีความสุขกับครอบครัวและธรรมชาติ และถ้ามีโอกาสแบบนี้ ต่อไปเราต้องสร้างประโยชน์อย่างเดียว อย่าดูถูกคนฟัง พยายามสร้างงานที่ดีออกมา ชีวิตดียิ่งต้องทำงานให้ดี ผมคิดกับทุกเรื่อง กระทั่งทำตัวยังไม่ให้เป็นปัญหากับสิ่งแวดล้อม ทุ่งพลาตติกไม่ใช่ข้าวเที่ยงผมที่บินโตไปเลย ไปซื้อกล้วยเดี่ยว ข้าวมันไก่ จะได้ไม่ต้องใส่ถุง

“อยู่ที่นี้ไม่มีคนรู้จักผมเท่าไร โปกผ้าขาวม้าเดินไปตลาด มีคนเคยว่าผมเป็นพม่าด้วยซ้ำ เขาถาม นี่เพิ่งขึ้นจากเรือหรือ ..ก็สนุกดี”

ใช่, ฟังเรื่องราวของเขาแล้วก็สนุกดี

และผมคิดว่ามันเป็นคืนที่ดีคืนหนึ่งในชีวิต (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2551ก: 267)

7.5 การเขียนความจบด้วยการบรรยายฉากและบรรยายภาค ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “ศุ บุญเลี้ยง realistic” ดังนี้

...บ้านสี่แถวกลางทุ่งหญ้าหลังนั้นไม่ใหญ่ไม่เล็ก ก็ไม่เชิงน่ารัก ภาพในกระจกรถบอกว่ามันค่อย ๆ เล็กลง ๆ จนลับตา ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงกับอดีตเด็กชายชาวสยามที่ชอบร้องเพลงว่าด้วยความใฝ่ฝันอันงดงามคนนั้น นับวันภาพของเขากลับชัดเจนในใจและค่อย ๆ ใหญ่ขึ้น ๆ ทั้งที่พยายามพลบเริ่มสลัวรางและรถไฟขบวนนั้นควบตะบึงมาแล้วไกลแสนไกล (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2547 : 263)

อภิปรายผลการวิจัย

งานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ มีทั้งกลวิธีการประพันธ์ตามขนบ และกลวิธีการประพันธ์ที่ไม่เป็นไปตามขนบซึ่งผู้เขียนได้สร้างสรรค์ขึ้น ผู้เขียนมีกลวิธีการประพันธ์อันหลากหลายที่จะทำให้งานเขียนบทสัมภาษณ์บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ กลวิธีการประพันธ์ที่ผู้เขียนเลือกสรรนอกจากจะกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านแล้ว ยังมีความสอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะตนของผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ ผู้เขียนใช้กลวิธีการประพันธ์เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดตัวตนของผู้ให้สัมภาษณ์ออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพชัดเจนที่สุด

ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดตัวตนของผู้ให้สัมภาษณ์ออกมาได้อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากมีการศึกษาข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ นอกจากนี้พื้นฐานของการเป็นนักข่าวทำให้ผู้เขียนต้องติดตามข่าวสารรอบด้านอยู่เสมอ เมื่อถึงเวลาทำงานจริงผู้เขียนจึงสามารถนำข้อมูลที่สะสมไว้ออกมาใช้ในการตั้งคำถามหรือตอบโต้สนทนากับผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นได้จากการนำเสนอคำถามที่มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลจากผลงานของผู้ให้สัมภาษณ์ นักวิจารณ์ ข่าวคราวที่รับทราบมา ฯลฯ นอกจากนี้คือวิธีการทำงานของผู้เขียนที่นิยมติดตามไปสัมภาษณ์ยังสถานที่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์คุ้นเคย หรือมีความเกี่ยวข้อง เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน ทำให้ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดสภาพความเป็นอยู่ วิธีการทำงาน การดำเนินชีวิต ตลอดจนบุคลิกท่าทางของผู้ให้สัมภาษณ์ออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์อาจแสดงบุคลิก พฤติกรรม อันเป็นตัวของตัวเอง เมื่ออยู่ในพื้นที่ส่วนตัว ผู้อ่านจึงได้รู้จักผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งวิถีความเป็นอยู่และบุคลิกภาพ นอกเหนือไปจากการตอบคำถามสัมภาษณ์

การอ่านงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ ผู้อ่านจะไม่ได้อ่านเฉพาะการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์เท่านั้น แต่ยังได้รู้จักผู้เขียนไปพร้อมกันด้วย เนื่องจากผู้เขียนมักแสดงบทบาท ปรากฏตัวตนอยู่ในบทสัมภาษณ์ด้วยเสมอ เช่น การถามคำถามที่สอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียน การบรรยายฉากและบรรยายภาคโดยผู้เขียนบรรยายในฐานะตนเองเป็นผู้สังเกตการณ์ หรือการแสดงทัศนคติส่วนตัวบางประการให้ผู้ผู้อ่านทราบ ขณะอ่านงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ จึงก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับผู้เขียน

วรพจน์ พันธุ์พงศ์ ยังได้ถ่ายทอดบุคลิกความเป็นผู้สื่อข่าวของตนเองไว้ในงานเขียนบทสัมภาษณ์ด้วย คือการเป็นผู้ที่มีบุคลิกอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นสนใจเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วชักนำให้ออกไปค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อนำข้อมูลมาเผยแพร่สู่สาธารณะ รวมทั้งได้แสดงทักษะความสามารถในการเสนอคำถาม เราจึงได้เห็นการนำเสนอคำถามที่ตรงประเด็น ชัดเจน และเฉียบคม ในงานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ อยู่เสมอ

ทั้งนี้ การนำเสนอคำถามในบางครั้งอาจใช้ถ้อยคำภาษาที่รุนแรง มีลักษณะเสมือนการคุกคามผู้ให้สัมภาษณ์ อาจเป็นเพราะวรพจน์ พันธุ์พงศ์ ยึดมั่นในหลักการการทำงานที่ว่า “ในฐานะสื่อ ยิ่งเมื่อมีโอกาสเราต้องถามแทนใจประชาชน ถามในสิ่งซึ่งพึงควรจะถาม” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์. 2552: 14) อันแสดงถึงอุดมคติในการทำงานที่จะต้องถามคำถาม เพื่อให้ได้รับคำตอบในประเด็นที่ต้องการ แล้วนำคำตอบนั้นมาเผยแพร่ในวงกว้าง เพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ของผู้อ่าน นอกจากนี้ยังเป็นเพราะแนวคิด (Concept) ของนิตยสารหรือคอลัมน์ที่ตีพิมพ์งานเขียนบทสัมภาษณ์ของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ พบว่า นิตยสารบางฉบับ เช่น จีเอ็ม มีแนวคิดที่จะนำเสนอบทสัมภาษณ์ในลักษณะการปะทะกันทางความคิด และลงลึกถึงเรื่องแนวคิดของผู้ให้

สัมภาษณ์ ซึ่งกลวิธีการนำเสนอคำถามที่มีลักษณะรุนแรง ตรงไปตรงมา เอื้อให้การนำเสนอบทสัมภาษณ์บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวคิดของสื่อสิ่งพิมพ์นั้นๆ ได้ ประกอบกับบุคลิกภาพของผู้ให้สัมภาษณ์บางคนที่มีลักษณะเปิดเผย ตรงไปตรงมา ผ่านประสบการณ์ชีวิตมามาก หรือมีวุฒิภาวะเพียงพอ สามารถยอมรับการนำเสนอคำถามที่ชัดเจน รุนแรงได้ วรพจน์ พันธุ์พงศ์ จึงเลือกใช้วิธีการดังกล่าว

การนำเสนอคำถามในลักษณะรุนแรง ตรงไปตรงมา ด้านหนึ่งอาจส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้อ่านรู้สึกเสมือนเป็นการลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้ให้สัมภาษณ์ แต่ในอีกด้านหนึ่ง การนำเสนอคำถามอย่างไม่อ้อมค้อมในเรื่องที่ผู้เขียนและคนในสังคมสงสัย ก็นับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามไขข้อข้องใจ ซึ่งแจ้งหลักการเหตุผลอันแสดงข้อเท็จจริงหรือแสดงทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านคลายความกังวลสงสัย จัดความเข้าใจอันคลาดเคลื่อน หรือมีมุมมองต่อผู้ให้สัมภาษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

งานของวรพจน์ พันธุ์พงศ์ จึงทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินจากกลวิธีการประพันธ์อันหลากหลายที่ชวนให้อ่านให้ติดตาม และมีคุณค่าต่อผู้ที่สนใจศึกษากลวิธีการประพันธ์ในบทสัมภาษณ์

เอกสารอ้างอิง

- กอบกุล อิงคทานนท์. (ม.ป.ป.). **ศัพท์วรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: ชรรค์ตร.
- ปราบดา หยุ่น. (2555, 12 สิงหาคม). สัมภาษณ์ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์โดย พัชรา สุขาว.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2532). **วรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วนิดา บำรุงไทย. (2545). **สารคดี: กลวิธีการเขียนและแนววิจารณ์**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรพจน์ พันธุ์พงศ์. (2546). **ไปตามเส้นทางของเรา**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- _____. (2547). **เสียงในความทรงจำ**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- _____. (2548). **เช็ดหัวใจ สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์บุรพา.
- _____. (2550). **โลกของเราจะไม่เท่ากัน**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- _____. (2551ก). **เสียงแห่งศวรรษ**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- _____. (2551ข). **อย่างน้อยที่สุด ประวัติและทัศนะในวัยหนุ่มของเป็นเอก รัตนเรือง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.